

Duszniki-Zdrój i okolice w dokumencie archiwalnym (do 1945 roku)*

Podstawowy zasób źródłowy do dziejów Dusznik-Zdroju i najbliższych okolic znajduje się w zbiorach Archiwum Państwowego we Wrocławiu i w jego Oddziale Zamiejscowym w Kamieńcu Ząbkowickim¹. Oddział w Kamieńcu przechowuje najistotniejsze materiały do interesującej nas tematyki, w tym akta miejskie Dusznik, sięgające 1408 roku. Natomiast centrala Archiwum Państwowego we Wrocławiu przechowuje archiwalia najstarsze, w tym kilka ważnych dokumentów pergaminowych i papierowych.

W prezentowanym artykule zostaną omówione materiały archiwalne odnoszące się do następujących miejscowości:

Miejscowość	Nazwa niemiecka, używana do 1945 roku
Batorów	Friedrichsgrund
Bobrowniki	Biebersdorf
Łężyce	Friedersdorf
Słoszów	Roms
Szczytna	Rückers
Zieleniec	Grunwald
Duszniki-Zdrój	Reinerz, Bad Reinerz ²

W zachowanym dokumencie, przechowywanym w archiwum wrocławskim, spotykamy najstarszą wzmiankę o mieście Duszniki. Miejscowość została w nim zapisana pod postacią *Rinerz*. Chodzi o dokument wystawiony 14 grudnia 1388 roku (bez podania miejsca wystawienia). Pismo dotyczy układu zawartego między

* Artykuł dotyczy dokumentów zgromadzonych w Archiwum Państwowym we Wrocławiu, przy ul. Pomorskiej 2

¹ Archiwum Państwowe we Wrocławiu, *Przewodnik po zasobie archiwalnym do 1945 roku*, red. A. Dereń, R. Żerelik, Wrocław 1996. Wymienione w przewodniku zespoły: Akta miasta Dusznik, Urząd Stanu Cywilnego w Dusznikach i Zarząd Policji w Dusznikach – są obecnie przechowywane w Oddziale Zamiejscowym w Kamieńcu Ząbkowickim.

² S. Rospond, *Słownik nazw geograficznych Polski Zachodniej i Północnej*, Wrocław 1961 (część niemiecko-polska i polsko-niemiecka). Pomocny był też słownik *Schlesisches Ortschaftsverzeichnis*, 11 Anlage, Breslau 1928.

wymienionymi osobami a panami z rodziny von Panewicz odnośnie do cel pobieranych w Dusznikach. Dokument podpisali i wystawili Steffan Poduszka, starosta kłodzki, Otton z Międzylesia, zwany von Glubocz, Nikil Clubos i mieszczanie reprezentujący miasto Kłodzko: Herman Czetherwange i Niklas Heidenreich. Umowa, spisana na karcie pergaminowej w języku niemieckim, jest przechowywana w archiwum dawnego magistratu miasta Kłodzka. Przy dokumencie na paskach pergaminowych widnieją pieczęcie wszystkich wystawców, brak jedynie pieczęci Nikila Clubosa³.

W omawianym zespole odnajdziemy także kilka innych dokumentów dotyczących historii Dusznik, m.in. z 1591 roku, w którym starosta Melchior von Rechenberg uregulował sprawę funkcjonowania cechu sukienników w miastach hrabstwa: w Kłodzku, Bystrzycy Kłodzkiej, Dusznikach i Radkowie. W okresie między 1814 a 1841 rokiem wystawiono konsens sądu w Dusznikach udzielony leśnikowi Karolowi Seiberowi, a przy dokumencie papierowym zachowała się pieczęć sądu. Wreszcie z 25 kwietnia 1881 roku pochodzi sprawozdanie burmistrza miasta Duszniki dotyczące pobytu poety śląskiego Karola von Holteia w dusznickim uzdrowisku⁴. Inny dokument z tego zespołu, wystawiony w Kłodzku 28 października 1609 roku przez Hansa von Moscha, pana na Karnkowie i Hohenbergu, zawiera potwierdzenie przekazania przez Kaspra von dem Damm na Łęczycach i Wambierzycach jego dóbr wymienionym panom, w formie zastawu⁵.

Podstawowy zestaw dokumentów do dziejów hrabstwa, a także ziemi dusznickiej, znajduje się w archiwaliach zespołu „Hrabstwo Kłodzkie”, przekazanego jeszcze Archiwum Prowincjonalnemu we Wrocławiu (Provinzial Archiv Breslau) za kadencji dyrektora Gustava Adolpha Stenzela⁶ w latach 20. XIX wieku. Akta zespołu „Hrabstwo Kłodzkie” podzielono wtedy na dwa działy: „Rep.⁷ 4 a. Dokumenty” i „Rep. 4 b. Akta”. Taki układ zachowany jest do dnia dzisiejszego.

Kilka dokumentów pergaminowych i papierowych odnosi się do Dusznik i sąsiednich wsi. Samych Dusznik dotyczy dokument z 23 kwietnia 1767 roku – jest to umowa dzierżawna sołectwa Prottendorf⁸, zawarta między miastem Duszniki a Antonim Liebigiem⁹.

23 października 1491 roku książę Henryk Starszy, pan hrabstwa kłodzkiego i książę ziębicki, nadał Hylbrandowi z Wojcieszowa czynsz dziedziczny i prawa lenne do folwarku w Łęczycach. Świadczy o tym dokument pergaminowy z zachowa-

³ Archiwum Państwowe we Wrocławiu, *Akta miasta Kłodzka. Dokumenty* [dalej: Dokumenty miasta Kłodzka], dawna sygnatura B 20. Dokument wydany w publikacji: *Geschichtsquellen der Grafschaft Glatz*, Bd. 1, Hrsg. F. Volkmer, W. Hohaus, Habelschwerdt 1883, s. 252.

⁴ Dokumenty miasta Kłodzka, nr 513, 393 i 407.

⁵ *Ibidem*, nr 217, zachowana pieczęć wystawcy.

⁶ Jego kadencja trwała od 1824 do 1854 roku. W tym czasie Gustav Adolph Stenzel przejął archiwalia wszystkich księstw śląskich: cieszyńskiego, brzeskiego, głogowskiego, jaworskiego, karniowskiego, legnickiego, świdnickiego, wrocławskiego, żagańskiego i margrabstwa górnołużyckiego.

⁷ Rep. = Repertorium.

⁸ Prottendorff to obecnie część zdrojowa Dusznik.

⁹ Hrabstwo Kłodzkie, nr 117.

ną pieczęcią książęcą¹⁰. Natomiast w 1579 roku cesarz Rudolf II zapewnił doktora Crato von Craffttheima o przekazaniu mu przez cesarza Maksymiliana II, jego ojca, 2 tysięcy guldenów reńskich w dniu 1 maja 1571 roku i 2 tysięcy guldenów reńskich dnia 5 lipca 1575 roku. Cesarz potwierdził doktorowi korzystanie z dochodów w Szczytnej.

18 lipca 1870 roku są datowane wiersze napisane z okazji ślubu Emila Dörnera i Anny Walter ze Szczytnej¹¹.

Kilkanaście zachowanych jednostek aktowych omawianego zespołu zawiera różnego rodzaju informacje. Wśród nich są akta sporów i pretensji papierników z papierni w Dusznikach wobec władz hrabstwa z lat 1702–1740¹². Inne sprawy, dotyczące między innymi samego miasta, odnajdziemy w jednostkach dotyczących górnictwa złota, żelaza i węgla (1569–1740), poczty działającej na linii Duszniki – Srebrna Góra (1680–1681), ceł (1598–1739). Urbarz dotyczący działalności miejscowej karczmy pochodzi z lat 1601–1732. Rozporządzenie cesarza Rudolfa II dla miast Duszniki i Lewin Kłodzki pochodzi z 1595 roku. Obu miast dotyczą sprawy stanów z 1685 roku, gospodarki i hodowli koni z lat 1677–1734, także zadłużeń i konfiskat majątkowych w Dusznikach, Kłodzku, Wambierzycach i Łądku w okresie między 1628 a 1631 rokiem. Kolejne akta to odnowienie praw miejskich Bystrzycy Kłodzkiej, Łądka, Dusznik i Lewina, dokonane przez cesarza Leopolda I w 1658 roku, nadanie nowych praw miejskich dla tych miast (oraz dla Wambierzyc) przez Karola VI w 1718 roku. W latach 1678–1741 przez wiele miejscowości hrabstwa budowano nowe drogi; na tej liście można odnaleźć Szczytną. Drogi te łączyły określone miejscowości z Królestwem Czeskim. Odcinek ze Szczytnej miał bieć dalej do Kudowy i do Nachodu¹³.

Bogate archiwalia do dziejów niektórych miejscowości gminy w Dusznikach odnajdziemy w zespole „Kolekcja Regionalnego Kłodzkiego Towarzystwa Krajoznawczego” („Heimaturkundei des Verein für Glatzer Heimatkunde”). Pod sygnaturą 30 znajduje się jednostka w formie tabeli wydana z okazji stulecia uzdrowiska w Dusznikach, obchodzonego 23 sierpnia 1869 roku.

Najwięcej archiwaliów dotyczy Łęczyc (Friedersdorf). Odnoszą się one do okresu od 1826 do 1919 roku i zawierają między innymi akta kurend, pisma starostów powiatowych, akta naturalizacji, akta wpływów opłat sądowych, akta radcy sądowego Burczeka z 1892 roku, liczne rachunki, w tym wojskowe, akta chrztów i urodzeń (w tym garnizonowe), wykazy kanonistów za 1869 rok, akta rekrutacji, wyciągi z ksiąg zgonów od 1880 do 1917 roku. Zespół posiada akta transportu materiałów dla tkalni. Znajdziemy też akta szkolne z Łęczyc z 1838 roku, akta osób podlegających

---

¹⁰ *Ibidem*, nr 56, dawna sygnatura Rep. 4 a, 56 b; *Katalog dokumentów przechowywanych w Archiwach Państwowych Dolnego Śląska*, t. 9, oprac. R. Żerelik, nr 796.

¹¹ *Ibidem*, nr 80 (54 g) – dokument pergaminowy, bez pieczęci cesarskiej, nr 113 – dokument papierowy z drukowanym tekstem wiersza okolicznościowego.

¹² Hrabstwo Kłodzkie, sygn. 579.

¹³ *Ibidem*, sygn. 32, 37, 56, 81 a, 98, 121–125, 382, 401.

szczępieniom, w tym uczniów z lat 1829–1866. Zachowały się akta Związku Ognio-
wego, także spisy i numeracja posesji we wsi z 1902 roku, wykazy mieszkańców,
wykazy wysiedleńców z lat 1886–1894, akta wyborcze, akta służb z gospodarstw
chłopskich. Miejscowej parafii dotyczą wykazy dziesięcin Kościoła katolickiego
i akta rentowe. Z Łęczyc mamy zachowane także rachunki gminne, akta podatkowe,
akta wpływów podatkowych. Wykazy te odnoszą też do kolonii Friedrichsgrund¹⁴.

Z tego okresu posiadamy także zachowane materiały dla Zieleńca (Grunwald).
Są wśród nich zapisy zmarłych, kalendarze terminów wsi, akta pomiarów, spisy ma-
jątku sądu krajowego w Kłodzku, spisy mostów w Zieleńcu z 1857 roku, spisy uro-
dzonych, recesy, spory majątkowe Józefa Postlera, gminy z urzędem skarbowym,
sprawy budowy dróg, wykazy służb, spisy małżeństw zawartych we wsi, sprawy
kasy ubogich i rachunki tej kasy, także rachunki gminne. Kasy ubogich dotyczą akta
etatów. Sprawy zatrudnienia muzyków orkiestry tanecznej pochodzą z lat 1893–
1896¹⁵.

Tylko dwie jednostki dotyczą stolicy gminy – miasta Duszniki. Są to odpisy de-
kretów cesarza Rudolfa II dotyczących wolności nadawanych miastu, zakupu mły-
nów i prochowni z 1606 roku. Druga jednostka dotyczy statutu kasy zapomogowej
z 1837 roku¹⁶.

Natomiast ze Słoszowa posiadamy urbarz z lat 1787–1789¹⁷.

Interesujący materiał do dziejów wyznania ewangelickiego na tym terenie za-
wiera zespół „Śląski Konsystorz Ewangelicki Prowincji Śląskiej we Wrocławiu”.
Spraw ogólnych, dotyczących funkcjonowania parafii z 1944 roku, a więc ze schył-
kowego okresu drugiej wojny światowej, dotyczy jednostka zachowana w Dziale I,
Ogólnym¹⁸.

Natomiast akta szczegółowe, zaznajamiające nas z życiem parafii ewangelickiej
w Dusznikach, zawierają jednostki omawiające akta wizytacji z lat 1907–1934, akta
zarządu parafią, akta gruntowe gminy Duszniki. Kolejne jednostki dotyczą funkcyj-
owania cmentarza parafialnego w latach 1908–1939, budowy i remontów kościoła i bu-
dowli gospodarczych, rachunki kościelne za lata 1845–1877, etaty kościelne, sprawy
kasowe, akta podatkowe, zatrudnienia na stanowiskach świeckich w parafii, akta dzia-
łalności parafii w uzdrowisku od 1989 do 1939 roku, akta szkolne i akta konfirmacji¹⁹.

Zespół „Wydział Samorządowy Prowincji Śląskiej” zawiera różnorodne akta do
dziejów gminy. Ogólnie o dziejach gminy traktuje jednostka odnosząca się do lat
1934–1938. Niezwykle interesujące są archiwalia dotyczące prowadzonych na tym
terenie w latach 1900–1940 wykopalisk archeologicznych. Czytelnik odnajdzie tu
informacje o pracach prowadzonych w Dusznikach i w Batorowie. Jednostka ta za-

¹⁴ Kolecja Regionalnego Kłodzkiego Towarzystwa Krajoznawczego, sygn. 553–766 dla Łęczyc.

¹⁵ *Ibidem*, sygn. 951–986.

¹⁶ *Ibidem*, sygn. 2345 i 2346.

¹⁷ *Ibidem*, sygn. 2360.

¹⁸ Śląski Konsystorz Ewangelicki Prowincji Śląskiej we Wrocławiu, sygn. I/1925.

¹⁹ *Ibidem*, sygn. II/2365–II/2391.

wiera mapy, plany wykopalisk i rysunki odnajdywanych przedmiotów²⁰.

Kolejne jednostki poświęcone są pracom budowlanym drogi sudeckiej²¹ (1936–1937), linii kolejowej Kłodzko – Szczytna – granica państwa (1887–1915) i dróg krajowych²². Kilka jednostek odnosi się do prac regulacyjnych na rzece Bystrzyca Dusznicka²³. Sprawom mieszkańców uzdrowiska poświęcona jest jednostka z lat 1936–1941²⁴. Kolejne akta dotyczą katastru majątkowego i katastru wodnego w Dusznikach i w Szczytnej (1902–1942 i 1902–1921). Są też akta dotyczące gospodarki leśnej w tych miejscowościach w latach 1930–1940 oraz akta Urzędu Opieki Społecznej w Szczytnej (1941–1943)²⁵.

Szereg jednostek odnoszących się do dziejów ziemi dusznickiej znajdziemy w aktach „Rejencji Wrocławskiej”. Akta zarządu katastralnego odnoszą się do miejscowości: Łężyce, Złotno, Zieleniec, Słoszów, Szczytna i Bobrowniki z lat 1866–1913²⁶.

Wydział Ogólny Rejencji Wrocławskiej zawiera akta generalnego referatu rozwoju przestrzennego Dusznik (1937–1939), młyna papierniczego (1929–1937), rozwoju przestrzennego miast Duszniki i Szczytna (1934–1937), prac wodnych na Bystrzycy. Kilka jednostek odnosi się do działalności organizacji dziecięcych Kościoła ewangelickiego, Fundacji św. Wincentego oraz fundacji mieszczańskich, działalności Fundacji dla Biednych Breitterscha w 1850 roku i pastora Kleina, budowy linii kolejowej z Kłodzka do Dusznik i linii kolei wąskotorowej ze Szczytnej do Dusznik. Zachowały się jednostki o hucie szkła w Szczytnej (1941–1942), pracach budowlanych w Dusznikach oraz regulacji Bystrzycy Dusznickiej na terenie Słoszowa i Szczytnej w latach 1937–1940²⁷.

Wiele jednostek odnosi się do uzdrowiska w Dusznikach. Są to akta dotyczące zarządzania uzdrowiskiem, poświęcone urzędnikom i inspektorom uzdrowiskowym, sprawom finansowym, lekarzom uzdrowiskowym. Czytelnik dotrze do jednostek omawiających prace budowlane podejmowane w uzdrowisku i dotyczących kasy zapomogowej. Ciekawe mogą okazać się jednostki omawiające procesy leczenia w sanatoriach. Sporo akt zawiera informacje gospodarcze oraz dotyczące regulacji wodnych²⁸.

Materiały zawierające ikonografię Dusznik i Szczytnej pochodzą głównie z około 1830 i około 1870 do 1925 roku. Są to litografie Otto Pompejusa, von Loielotta, część czarno-białych, kilka litografii z uzdrowiska Duszniki kolorowanych. Ich wykaz znajduje się w Aneksie 2.

---

²⁰ Wydział Samorządowy Prowincji Śląskiej we Wrocławiu, sygn. 684.

²¹ W zamierzeniu miała to być autostrada łącząca Duszniki z Międzyzylesiem.

²² Wydział Samorządowy Prowincji Śląskiej we Wrocławiu, sygn. 2357, 2433, 2653.

²³ *Ibidem*, sygn. 3526, 3565, 3701; jednostki te odnoszą się do lat 1900–1935.

²⁴ *Ibidem*, sygn. 4661.

²⁵ *Ibidem*, sygn. 5539–5541, 8915.

²⁶ Rejencja Wrocławska, Zarząd katastralny, sygn. 3249, 3250, 3255, 3268, 3269, 3270, 3279.

²⁷ *Ibidem*, sygn. 177, 1904, 2600, 4488, 4490, 4761, 5401, 5793, 6161, 6162, 7267, 7345, 9238, 9519, 9869 i 10 771.

²⁸ *Ibidem*, sygn. 1890–1903, 1905–1925, 2586, 4470–4479, 4762, 5190.

Ze Szczytnej posiadamy akta Urzędu Stanu Cywilnego, księgi urodzeń, małżeństw i zgonów, z lat 1874–1938.

Zespół „Konserwator Zabytków Prowincji Dolnośląskiej” posiada materiały do ochrony zabytków w Dusznikach – papierni, ratusza, kaplicy maryjnej i ruiny zamku Homole z lat 1933–1940. W jednostce dotyczącej papierni znajdują się wycinki prasowe²⁹.

Aneks 1

Wykaz najstarszych dokumentów pergaminowych i papierowych do dziejów Dusznik i okolic

1388, 14 grudnia

Steffan Poduszka, starosta kłodzki, Otton z Międzylesia (Mittelwalde), zwany von Glubocz, Nikil Clubos i mieszczanie kłodzcy – Herman Czetherwange i Niklas Heidenreich poświadczają zawarcie układu między miastem Kłodzkiem a panami von Panewicz w sprawie cel pobieranych w Dusznikach (Rinerz).

Oryg. niem., perg. 174 × 152 + 10, na paskach pergaminowych pieczęcie wystawców (bez pieczęci N. Cinebus), Dokumenty miasta Kłodzka (B 20), *Geschichtsquellen*, I, s. 252.

1491, 23 października

Henryk Starszy, ks. na Ziębicach i hr. na Kłodzku, nadaje Hylbrandowi z Wojcieszowa (Kauffung) czynsz dziedziczny i prawa lenne do folwarku Łężyce (Friedersdorf) w hrabstwie kłodzkim.

Oryg. niem., perg. 320 × 176 + 56, na pergaminowym pasku pieczęć wystawcy, Rep. 4a nr 56 (39 b), Katalog IX, nr 796.

1579, 5 X.

Cesarz Rudolf II zapewnia doktora Crato von Craffttheima o przekazaniu mu przez cesarza Maksymiliana II 2 tysięcy guldenów reńskich 1 maja 1571 roku i 2 tysięcy guldenów reńskich 5 lipca 1575 roku i potwierdza mu korzystanie z dochodów w Szczytnej (Rückers).

Oryg. niem., perg., Rep. 4a nr 80 (54 g).

1591, 23 lipca, Kłodzko

Melchior von Rechenberg ze Sławy, starosta hrabstwa kłodzkiego, reguluje sprawę cechu sukienników w Kłodzku, Bystrzycy Kłodzkiej, Dusznikach i Radkowie.

Oryg. niem., pap., Dokumenty miasta Kłodzka, nr 513.

---

²⁹ Konserwator Zabytków Prowincji Dolnośląskiej we Wrocławiu, sygn. 725–730.

1609, 28 października, Kłodzko

Hans von Mosch na Karnkowie i Hohenbergu stwierdza, że Kasper von dem Damm na Łęczycach i Wambierzycach swe dobra w Wambierzycach i w Studziance przekazał jako zastaw podanym panom.

Oryg. niem., pap., pieczęć wystawcy, Dokumenty miasta Kłodzka, nr 217.

1767, 23 kwietnia, Duszniki

Umowa dzierżawna sołectwa Pröttendorf między miastem Duszniki a Antonim Liebigiem.

Oryg. niem., pap., Rep. 4a nr 117.

1814–1841

Konsens sądu w Dusznikach udzielony leśnikowi Karolowi Seiberowi i inne sprawy sądowe.

Oryg. niem., pap., pieczęć lakowa sądu, Dokumenty miasta Kłodzka, nr 393.

1870, 18 lipca, Kłodzko

Wiersze z okazji ślubu Emila Dörnera i Anny Walter ze Szczytnej.

Oryg. niem., pap., druk, Rep. 4a nr 113.

1881, 25 kwietnia, Duszniki

Sprawozdanie burmistrza miasta Duszniki dotyczące pobytu poety śląskiego Karola von Holteia w Dusznikach.

Oryg. niem., pap., Dokumenty miasta Kłodzka, nr 407.

Aneks 2

Ikonografia

Duszniki: pustelnia, kościółek (1850), kaplica pogrzebowa (1830), panorama miasta (1830), gospodarstwo produkujące serwatkę (1830), widoki kościoła (1830), widok na okolicę uzdrowiska (1925), panorama uzdrowiska (1900), domy zdrojowe „Egelshütte” i „Locomobile” (1910), gospoda „Pod Czarnym Niedźwiedziem” (1870), sygn. 1328, 1366–1369, 1420–1424.

Szczytna: widoki kościoła z 1830 roku, widok kościoła i pałacu z okolicą, widok z 1830 roku, sygn. 1368, 1369–1371.

Duszniki-Zdrój and the surrounding area in an archived document (up to 1945)

Summary

The National Archives in Wrocław contain a number of units where documents and records pertaining to ziemia dusznicka are to be found. These include: „Akta miasta Kłodzka”, „Hrabstwo Kłodzkie”, „Kolekcja Regionalnego Kłodzkiego Towarzystwa Krajoznawczego”, „Śląski Konsystorz Ewangelicki Prowincji Śląskiej we Wrocławiu”, Wydział Samorządowy Prowincji Śląskiej”, „Rejencja Wrocławska” and „Zbiór ikonograficzny”. The collected archives span the period from 1388 to 1945. The primary historical resource for Duszniki and the surrounding area is held by the Wrocław Archives Department in Kamieniec Żąbkowicki. These archives contain materials pertaining to all spheres of life in this region. Particularly interesting are those referring to the functioning of the paper mill in Duszniki, glass works in Szczytna as well as the activities of the health resort with archives on medical issues. The iconographic materials mainly from the 1st half of the 19th century from Duszniki and Szczytna are unique.

Translation Caryl Swift

Bad Reinerz und die Umgebung in einem Archivadokument (bis 1945)

Zusammenfassung

Im Nationalarchiv in Breslau befinden sich mehrere Sammlungen mit Dokumenten und Aufzeichnungen über die Geschichte der Reinerzer Region. Dazu gehören: Akte der Stadt Glatz (Akta miasta Kłodzka), Grafschaft Glatz (Hrabstwo Kłodzkie), Sammlung des Regionalen Verbandes für Heimatkunde in Glatz (Kolekcja Regionalnego Kłodzkiego Towarzystwa Krajoznawczego), Evangelisches Konsistorium der Schlesischen Provinz in Breslau (Śląski Konsystorz Ewangelicki Prowincji Śląskiej we Wrocławiu), Kommunale Abteilung der Provinz Schlesien (Wydział Samorządowy Prowincji Śląskiej), Regierungsbezirk Breslau (Rejencja Wrocławska) und Ikonographische Sammlung (Zbiór ikonograficzny). Die gesammelten Materialien umfassen den Zeitraum von 1388 bis 1945. Der Großteil der Sammlung im Zusammenhang mit der Geschichte von Bad Reinerz und der Region befindet sich in der Filiale des Breslauer Archivs in Kamenz (Kamieniec Żąbkowicki). Diese Materialien beziehen sich auf alle Bereiche des Lebens in dieser Region. Besonders wichtig sind die, die sich auf den Betrieb der Papierfabrik in Bad Reinerz und der Glashütte in Rückers (Szczytna) beziehen sowie Akten über die Aktivitäten der Kurstadt und die Archiven in Bezug auf die medizinischen Angelegenheiten. Etwas ganz besonders sind die ikonographischen Materialien aus der ersten Hälfte des 19. Jh. aus Reinerz und Rückers.

Übersetzt von Sylvia Steinweber

Duszniki-Zdrój a okolí v archivním dokumentu (do roku 1945)

Shrnutí

Ve sbírkách Státního archivu ve Wroclavi se nachází několik sekcí, ve kterých se nacházejí dokumenty a spisy týkající se dějin dusznické země. Jsou to: „Spisy města Kłodzka“, „Kłodzké hrabství“, „Kolekce Regionálního Kłodzského vlastivědného spolku“, „Slezský evangelický konsistoř Slezské provincie ve Wroclavi“, „Samosprávný odbor Slezské provincie“, „Rejencja Wroclavská“ a „Ikonografická sbírka“. Shromážděné materiály zahrnují období od roku 1388 do roku 1945. Základní sbírka k dějinám Dusznik a okolí je shromážděna v pobočce wroclawského archivu se sídlem v Kamieńcu Żąbkowickim. Tyto materiály obsahují materiály ze všech oblastí života na tomto území. Zvláštní pozornosti si zasluhují ty, které se týkají fungování papírny v Dusznikach, sklárny v Szczytnej a také spisy o činnosti lázní, s archivními spisy týkajícími se lékařských záležitostí. Zejména se zachovaly ikonografické materiály, hlavně z první poloviny 19. století z Dusznik a Szczytnej.

Překlad Otmar Robosz